

A HELYI ADDIKTOLÓGIAI ELLÁTÓRENDSZER

Prioritások és fejlesztési lehetőségek Dunaújvárosban

Döntéselőkészítő tanulmány Dunaújváros MJV Önkormányzata számára
2011. április

DUNAÚJVÁROS IFJÚSÁGÁÉRT KÖZALAPÍTVÁNY

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Ellátási háló

- Dunaújvárosban a szenvedélybetegségben élők száma folyamatosan nő.
- A **leggyakoribb szenvedélybetegség az alkoholizmus**, más drogok használatának leggyakoribb módzatai a szípuzás, a gáz-szívás (öngyújtóból), illetve a marihuána használata.
- Az **illegális szerhasználat főként a fiatalokra jellemző**: legveszélyeztetettebbek a csonka családokban élők.
- **Kiépítetlen ellátórendszer**: kevés szolgáltatás, az ellátás kimerül a kórházi kezelésben.
- Gyakorlatilag **csak a kórházhoz fordulhatnak** drogbetegek.
- Súlyos problémát jelent a szakemberhiány.

Kliensek elégedettsége

- A kliensek csak **közepesen tájékozottak a lehetséges ellátásokról**, ez részben épp a rendszer hiányosságaira vezethető vissza. A megkérdezettek fele a közösségi ellátás lehetőségeiről, módjairól nem is halott még.
- A legnagyobb **probléma a nappali ellátás hiánya**.
- A **szubsztitúciós kezeléseket** a szerhasználók **csak más városokban** érhetik el.
- Komoly **veszélyt jelent, hogy leállt a tű- és fecskendőcsere program**.

Szakemberek tapasztalatai

- A szenvedélybetegekkel kapcsolatba kerülő egészségügyi, szociális és egyéb szakemberek **ismeretei hiányosak** a kábítószer-probléma nagyságáról és okairól.

Fejlesztési célok rangsora

Prioritás	Fejlesztési cél
1	Korai kezelésbe vétel ¹
2	Alacsonyküszöbű szolgáltatások ² megteremtése
2/1	Drogfogyasztók megkeresése
2/2	Parti szerviz megszervezése
3	Nappali ellátás kialakítása
4	Önsegítő csoport létrehozása
5	Közösségi tér kialakítása

Konkrét kérések az önkormányzat felé

- A már működő Útkereső segítő szolgálat fejlesztése
- Infrastruktúra biztosítása a nappali ellátás kialakítása érdekében.
- Önkormányzati szerepvállalás erősítése a hatékonyabb tájékoztatásban és a közösségi tér kialakításában.

¹ A szenvedélybetegek korai azonosítása, informálása és szakemberhez való irányítása.

² Könnyen elérhető, térítés nélküli, szinte előfeltétel nélkül igénybe vehető szolgáltatások.

TARTALOM

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	2
FEJLESZTÉSI CÉLOK RANGSORA	2
KONKRÉT KÉRÉSEK AZ ÖNKORMÁNYZAT FELÉ.....	2
TARTALOM	3
1. A KUTATÁS.....	4
1.1. A KUTATÁS CÉLJA.....	4
1.2. A KUTATÁS STRUKTÚRÁJA.....	4
2. EREDMÉNYEK.....	4
2.1. A RÉGIÓ JELLEMZŐI.....	4
2.2. ELLÁTÓ INTÉZMÉNYEK PROFILJA	5
2.3. KLIENSEK ELÉGEDETTSÉGE	6
2.4. SZAKEMBEREK TAPASZTALATAI.....	6
2.5. REJTŐZKÖDŐ DROGHASZNÁLÓK.....	6
3. FEJLESZTÉSI CÉLOK.....	6
3.1. ALACSONYKÜSZÖBŰ SZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE.....	6
3.2. NAPPALI ELLÁTÁS KIALAKÍTÁSA.....	7
3.3. ÖNSEGÍTŐ CSOPORT LÉTREHOZÁSA, TÁMOGATÁSA	7
3.4. KÖZÖSSÉGI TÉR KIALAKÍTÁSA	8
3.5. KORAI KEZELÉSBE VÉTEL FEJLESZTÉSE	8
4. FEJLESZTÉSI CÉLOK PRIORITÁSI LISTÁJA	8
5. FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK ÉS AZ ELLÁTÁSI TÉRKÉP ÖSSZEVETÉSE.....	10
5.1. FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSÁBA BEVONHATÓ INTÉZMÉNYEK	10
6. ELLÁTÁSI TÉRKÉP.....	11

1. A KUTATÁS

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv Társadalmi Megújulás Operatív Programja támogatja a szociális szolgáltatások modernizációját, ezen belül a kábítószer probléma kezelésével összefüggő szolgáltatások fejlesztését is. Ilyen projekt keretében készült átfogó kutatás Dunaújváros kábítószer-használóinak helyzetéről és a helyi ellátórendszer állapotáról. A kutatást a **Dunaújváros Ifjúságáért Közalapítvány** végezte a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet megbízásából, a Magyar Addiktológiai Társaság koordinálásával.

1.1. A kutatás célja

A **kutatás célja** az volt, hogy felmérjük a város és vonzáskörzete kábítószer-használóinak helyzetét, igényeit és elégedettségét, valamint az ellátórendszer állapotát és fejlesztési lehetőségeit.

1.2. A kutatás struktúrája

1. Intézményi profil vizsgálat
2. Szakemberek véleményének felmérése
3. Kliensek szükségleteinek felmérése
4. Rejtőzködő szerhasználók feltérképezése

2. EREDMÉNYEK

2.1. A régió jellemzői

- Dunaújvárosban **jelentős a szerhasználók aránya**, illegális drogokkal leginkább a fiatalok élnek, a rejtőzködő szerhasználók miatt pontos adatok nem ismertek.
- A városban meglévő és működő **ellátórendszer nem kielégítő**.
- A megkérdezettek fele a közösségi ellátás lehetőségeiről, módjairól nem is tud. Az elterelés intézményét a megkérdezettek mindössze 57 százaléka ismeri. A **tájékozatlanság** legfőbb oka a problématudat hiánya és a drogfogyasztás kriminalizált megítélése.

2.2. Ellátó intézmények profilja

A terület addiktológiai ellátását végző szervezetek és szolgáltatásaik:

5

Szervezet	Szolgáltatás	Feladatok/Módszerek	Ellátási terület	Ügyfélfogadási rend	Egyéb
SZENT PANTALEON KÓRHÁZ	Sürgősségi Betegellátó Ambulancia	akut betegellátás: - klinikai vizsgálat, - labor vizsgálat - Ekg - detoxikálás	alapvetően megyei, de szomszédos megyékből is fogad	folyamatos	
	Pszichiátriai osztály detoxikációs részlege	- Állapotfelmérés - Kórelőzmény - Gyógyszeres beavatkozás, - 24 órás megfigyelés	alapvetően megyei, de szomszédos megyékből is fogad	folyamatos	
	Pszichiátriai osztály akut és rehabilitációs részlege	- pszichátriai kezelés - rehabilitáció	alapvetően megyei, de szomszédos megyékből is fogad	folyamatos	50 akut és 20 rehabilitációs ágygal rendelkezik, 25 férőhelyes Nappali kórházát működtet.
	Pszichiátriai gondozó	- Szenvedélybetegek akut ellátása, a terápia megbeszélése, - Visszaeső szerfogyasztók fogadása, fenntartó motiváció megerősítése, - Kezelésbe elterelt drogbetegek állapotfelmérése, - Információ, segítségadás a rehabilitációs intézményekben történő további kezelésekhöz, laboratóriumi szűrővizsgálatok megszervezése - Visszaesés megelőzése - Utógondozás, pszichológiai tesztek általi követések - Hozzá tartozói konzultáció	alapvetően megyei, de szomszédos megyékből is fogad	folyamatos	A gondozó beteg-forgalma napi 45-50 beteg, 55%-ban krónikus pszichiátriai gondozott, 20%-ban szenvedélybeteg, 25%-ban hangulat-zavar és szorongásos kórképek

Megállapítások

- Csak a Szent Pantaleon Kórházban foglalkoznak közvetlenül a szerhasználók egészségügyi ellátásával, komoly probléma a forrás- és szakemberhiány.
- A drogbetegek részére alacsony küszöbű szolgáltatást, ambuláns egészségügyi és szociális szolgáltatást, közösségi ellátást, reszocializációs programokat nem tud nyújtani a város.
- Közel egy éve megszűnt a tű- és fecskendőcsere program is.
- A szubsztitúciós kezeléseket a szerhasználók csak más városok intézményeiben érik el, ahová sok esetben nehézkes a bekerülés.
- Összességében a rendelkezésre álló szolgáltatások az érintettekhez illetve a lakosságszámához viszonyítva elégtelennek mondható.

2.3. Kliensek elégedettsége

- Akik már valamilyen ellátásban részesültek, azok többsége elégedett volt a szolgáltatások minőségével.
- A kielégítetlen szükségletek közül többen megfogalmazták, hogy **a szubsztitúciós programok helyben nem érhetők el**, és az abba való bekerülés máshol is nehézségeket okoz.
- Problémaként fogalmazódik meg, **hogy a városban nem található nappali ellátás** szerhasználók számára, csak a hajléktalan ellátási rendszerben van ilyen szolgáltatás.
- **Új szolgáltatások** iránti igények:
  - drogambulanciát
  - túcsere-programot
  - közösségi ellátást
  - önszegítő csoportot
  - fél-utasházat
  - rehabilitációt
  - védett munkahelyet.

2.4. Szakemberek tapasztalatai

- A szenvedélybetegekkel kapcsolatba kerülő egészségügyi, szociális és egyéb **szakemberek ismeretei nagyon hiányosak** a kábítószer-probléma nagyságáról és okairól
- A droghasználattal kapcsolatos **probléma-kezelés kultúrája helyi szinten kezdetleges.**
- **Legfontosabb feladatok:**
  - kezelési lehetőségek ismertetése
  - működő segítő szolgáltatásokat rendszerbe foglalása
  - betegutak átjárhatóvá tétele
  - ellátási tevékenységek is bővítése

2.5. Rejtőzködő droghasználók

- Elérésük nehéz, **a problémát elbagatellizálják**, mert túlzottan magabiztosak a tekintetben, hogy a szerhasználatot bármikor abba tudják hagyni.
- **A megkérdezettek fele nem venné igénybe a kezelő-ellátó helyek szolgáltatásait**, mert:
  - félnek, hogy az igazságszolgáltatás szervei előtt lebuknak,
  - a családok szégyellik, hogyha kábítószeres van a családban
  - tabuként kezeli a helyi társadalom is a szerhasználókat,
  - nem bíznak a kezelőhelyek hatékonyságában és eredményességében.
- A kezdeti szerhasználatnál a marihuána- és az alkoholfogyasztás jellemző a 12-17 évesek korcsoportjában. A 16 és 22 évesek között jelen vannak az amfetamin-származékok, valamint az altatók és nyugtatók alkohollal egyidejű fogyasztása.
- A már rendszeres szerhasználók között a férfiak aránya magasabb, mint a nőké. Legtöbben a 18-22 éves korcsoportba tartoztak.
- A szülők nélkül, vagy gyenge szülői kontroll mellett, illetve csonka családokban nevelkedők a legvesélyeztetettebbek.

3. FEJLESZTÉSI CÉLOK

A kutatás eredményei alapján az alábbi fejlesztési célok fogalmazhatók meg megvalósíthatósági sorrendben.

3.1. Alacsonyküszöbű szolgáltatások fejlesztése

- Alacsonyküszöbű szolgáltatások lehet a jelenlegi forrás- és szakemberhiányos helyzetben a leggyorsabban megvalósítani, akár úgy is, hogy a már működő Útkereső segítő szolgálat, vagy az MMA meglévő infrastruktúrájára építhetők lehetnek.

Alacsonyküszöbű szolgáltatás: Könnyen elérhető, térítés nélküli, szinte előfeltétel nélkül igénybe vehető szolgáltatások (nincs terápiás szerződés, nem követelmény az önmegtartóztatás, nem feltétel a betegbiztosítás, név megadása): ártalomcsökkentő, életviteli tanácsadást nyújtó programok. Célcsoportok: deviáns életvitelű fiatalok, nehezen elérhető és magas kockázatú csoportok.

3.1.1. Megkereső munka fejlesztése

- Dunaújvárosban és annak vonzáskörzetében a 14-35 éves korosztályon feltételezhetően magas a segítségre szoruló aránya, a szolgáltatások igénybevételére azonban nincs lehetőségük a városban, így körük sem határozható meg pontosan.

A **megkereső munka** célja az ellátási területen megjelenő „rejtőzködő”, azaz segítő intézménnyel kapcsolatot nem tartó droghasználókkal történő kapcsolatfelvétel szükségleteik felmérése és a segítség meghatározása érdekében.

3.1.2. Parti szerviz megszervezése és működtetése

A parti szerviz legfőbb szolgáltatásai:

- biztonságos szórakozás szemléletmódjának átadása
- pihenési lehetőség biztosítása
- a droghasználat ártalmait csökkentő információk megadása
- információs anyagok és ártalomcsökkentő eszközök terjesztése
- tájékoztatás a segítséget nyújtó egészségügyi és szociális intézmények szolgáltatásairól
- az intézményi szolgáltatások elérésének elősegítése
- krízisintervenció

A **parti szerviz** célja a biztonságos szórakozás elősegítése az elektronikus zenei partikon. A szolgáltatások elsősorban a droghasználatból adódó fizikai és pszicho-szociális ártalmak csökkentésére irányulnak. Célcsoportok: a szermentes, a szereket kipróbáló, valamint az alkalmi és rekreációs használók.

3.2. Nappali ellátás kialakítása

Dunaújvárosban nem működik szenvedélybetegek nappali ellátása, melynek szükségesség már régóta téma a helyi szakemberek körében. A pécsi INDIT Közalapítvány tapasztalatait, és gesztorként való felkérését látjuk elérhető módszernek, hogy ezt a fejlesztési célt megvalósíthassuk.

- Az **ellátás célja** a szenvedélybetegek komplex pszicho-szociális rehabilitációjának segítése, önsegítő aktivitásuk támogatása, az integráció és re-integráció, valamint a társadalmi kirekesztettség megakadályozása, a kliens környezetében élők - a társadalom - negatív attitűdjének megváltoztatása
- A szolgáltatás egyéni szükségletekre alapozott, hosszabb távú ellátásokat kínál, és nagymértékben épít a kliensek aktív és felelős részvételére, valamint a résztvevők együttműködésére.
- A nappali ellátó intézmény felvállalná az alacsony küszöbű ellátás, valamint az ártalomcsökkentés modelljét és módszereit, amely a szerekekkel kapcsolatba kerülő és a drogproblémákkal küzdő egyének és családok segítségévé válhat.

3.3. Önsegítő csoport létrehozása, támogatása

Dunaújvárosban jelenleg nem működik önsegítő csoport, de létrehozására lehetőség lenne a kialakítandó drogambulancia, közösségi ellátást nyújtó szolgáltatóknál, vagy akár a kórház jelenlegi osztályán.

- Az önsegítő csoportok önkéntes, kölcsönös segítségre és egy speciális cél elérésére alakult kiscsoportok, amelyeket azonos élethelyzetű emberek hoznak létre.
- Az önsegítő csoportok célja egy közös szükséglet kielégítése, közös egészségkárosodás vagy probléma leküzdése, a kívánt társadalmi illetve személyes változás előidézése.
- Az önsegítő csoportok szemtől szembeni interakciókat, a tagok személyes felelősségét hangsúlyozzák, anyagi segítséget és érzelmi támogatást egyaránt nyújtanak egymásnak.

3.4. Közösségi tér kialakítása

- Alternatív szórakozási és szabadidős tevékenységi szolgáltatások kiépítése
- Az első lépés a megfelelő helyszín biztosítása lenne.

A **közösségi tér** a helyi lakosok szabadidejének aktív, közösségben történő eltöltését szolgálja. Helyszínt biztosít közösségi programoknak, elősegíti a közösségek aktivitását, közösségi funkciókat lát el. Közösségi tér kialakítása révén a helyi közösségi erőforrásokra támaszkodva vonzó alternatívák nyújthatók a szerhasználattal szemben, és biztosítható az eljutás a segítő szolgáltatásokhoz.

3.5. Korai kezelésbe vétel fejlesztése

- Az egészségügyi alapellátásban dolgozó szakemberek érzékenyítése a drogprobléma iránt.
- Az egészségügyi alapellátásban dolgozó szakemberek ismereteinek bővítése.

Az egészségügyi alapellátásban alig terjedt el a **minimális intervenció** gyakorlata: a háziorvosok többsége nem törekszik aktívan a szenvedélybetegek azonosítására, a betegek informálására és szakemberhez való irányítására. Holott ezek bizonyítottan hatásos eszközök, amelyek tömeges alkalmazás társadalmi szinten is képes lenne csökkenteni a kábítószer-problémát.

4. FEJLESZTÉSI CÉLOK PRIORITÁSI LISTÁJA

Mivel a kutatásban résztvevő szervezetek szerint a kábítószer-probléma megoldásának és a helyzet javításának legfőbb akadálya a rendelkezésre álló anyagi forrás szűkössége, ezért a fejlesztési célok megvalósíthatósága erősen függ az anyagi lehetőségektől, jórészt az önkormányzat támogatásától.

A kutatás során a fejlesztési célokat SWOT analízis segítségével rangsorba állítottuk az alábbi szempontok alapján:

1. Anyagi forrásoktól való függőség (azon célokat soroltuk előre, amelye a legkevésbé függnnek a bizonytalan külső anyagi forrásoktól)
2. Az elemzés során azonosított további szempontok. (pl. szakemberek javaslatai)

Azok a célok kerültek a prioritási listán előre, amelyek megvalósulására a legnagyobb esély látható, és amelyeket a legkevésbé fenyegetnek külső negatív tényezők.

Prioritás	Fejlesztési cél	Feladatok
1	Korai kezelésbe vétel fejlesztése – Az egészségügyi alapellátásban dolgozók érzékenyítése	Képzések szervezése az alapellátás kompetenciájának növelése érdekében.
		Képzések szervezése az alapellátásban dolgozók részére szakmai tudásuk fejlesztése és a probléma iránti érzékenyítésük növelése érdekében a meglévő, kidolgozott szakmai programokra építve.
		Információ áramlás hatékonyabbá tétele.
2	Alacsonyküszöbű szolgáltatás fejlesztése	Alacsonyküszöbű szolgáltatások elérhetővé tétele a városban és vonzáskörzetében.
		Olyan telephely kiválasztása, ahol a célcsoport elérhető.
		Folyamatos képzés és továbbképzés a területen dolgozók számára.
		Pályázati lehetőségek felkutatása a finanszírozási bizonytalanság és a forráshiány kiküszöbölése érdekében.
		A szolgáltatással szembeni negatív attitűd csökkentése a helyi média segítségével.
2/1	Megkereső munka fejlesztése	A veszélyeztetett területekre vonatkozó információk bővítése, a tényleges helyzet feltárása a szolgáltatás hatékony szervezése érdekében.
		A rejtőzködő drogfogyasztókra vonatkozó kutatás folytatása.
		A területen gyakorlati tapasztalattal rendelkezők tudásának beépítése, hasznosítása.
		Pályázati lehetőségek felkutatása.
		A szolgáltatással szembeni negatív attitűd csökkentése a média segítségével.
2/2	Parti szerviz megszervezése és működtetése	A szolgáltatást biztosító szakmai szervezet felkutatása.
		Szakemberek képzése, a területen gyakorlati tapasztalattal rendelkezők tudásának beépítése.
		Szórakozóhelyek felkutatása és motiválása.
		Pályázati lehetőségek felkutatása.
		A szolgáltatással szembeni negatív attitűd csökkentése a helyi média segítségével.
3	Önsegítő csoport létrehozása, támogatása	Az önsegítő csoport szervezésére alkalmas személyek megtalálása.
		Valós szükségletek feltárása.
		A szolgáltatás ismertségének növelése a helyi média segítségével.
4	Nappali ellátás kialakítása	Önkormányzat bevonása az infrastruktúra biztosítása érdekében.
		A tényleges helyzet feltárása az ellátás kialakítása érdekében.
		Pályázati lehetőségek felkutatása.
		A szolgáltatás ismertségének növelése a helyi média segítségével.
5	Közösségi tér kialakítása	Közösségi programok iránt elkötelezett, karizmatikus személy megtalálása.
		Önkormányzati szerepvállalás erősítése a közösségi tér kialakítása érdekében.
		Pályázati lehetőségek felkutatása.
		Érdeklődést felkeltő programok szervezése.

5. FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK ÉS AZ ELLÁTÁSI TÉRKÉP ÖSSZEVETÉSE

- Eddig nem épült ki a régióban a kezelési lánc teljes spektruma (járó- és fekvőbeteg ellátás, szociális ellátás, gyermek-addiktológia)
- Egy olyan modell értékű komplex és integrált intézmény és hozzátartozó szolgáltatási felület kialakítása a cél, amely elsősorban Dunaújváros és annak kistérsége számára nyújthat megoldást.

10

5.1. Fejlesztési célok megvalósításába bevonható intézmények

Fejlesztési lehetőségek	A szolgáltatás elérhetősége (elérhető: X)	Megvalósításba bevonható egységek	Feladatok
Alacsonyküszöbű szolgáltatás		- Útkereső segítő szolgálat - MMA – Utcai Szociális Szolgálat	- tű- és fecskendőcsere program - nappali ellátás megszervezés
Megkereső tevékenység		- Útkereső segítő szolgálat - MMA – Utcai Szociális Szolgálat	- Szakemberek számának bővítése - Képzés
Parti szervíz		- önkéntesek, civil szervezetek	- Szakmai megvalósító felkutatása
Nappali ellátás		- INDIT Közalapítvány - meglévő intézmények	- Személyi és tárgyi feltételek megteremtése - Helyiség kijelölése, engedélyeztetés
Önsegítő csoport		- önkéntesek, civilek, egyház	- Szakmai segítség nyújtása
Közösségi tér		- Dunaújváros Ifjúságáért Közalapítvány	- Személyi és tárgyi feltételek megteremtése
Korai kezelésbe vétel		- Kábítószer Egyeztető Fórum - Egészségmegőrzési Központ	- Információnyújtás, felvilágosítás - képzés

6. ELLÁTÁSI TÉRKÉP

